

PRACE ORYGINALNE • ORIGINAL PAPERS

Poglądy i wiedza na temat szczepień przeciw grypie

Views and knowledge about the influenza vaccination

DOMINIKA LERCH^{1, A-F}, AGNIESZKA MASTALERZ-MIGAS^{2, 3, D-E}¹ Studenckie Koło Naukowe przy Instytucie Pielęgniarstwa Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu² Instytut Pielęgniarstwa Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu³ Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu

A – przygotowanie projektu badania, B – zbieranie danych, C – analiza statystyczna, D – interpretacja danych, E – przygotowanie maszynopisu, F – opracowanie piśmiennictwa, G – pozyskanie funduszy

Streszczenie Wstęp. Wiele osób nie zdaje sobie sprawy z zagrożenia, jakie stanowi grypa. Następstwa grypy mają znaczne odbicie nie tylko w sferze zdrowotnej, ale też ekonomicznej.**Cel pracy.** Zbadanie poglądów i poziomu wiedzy na temat szczepień przeciw grypie.**Materiał i metody.** Badania wykonano za pomocą ankiet własnego autorstwa w miesiącach luty–marzec 2012 r. Grupę badaną stanowiło 100 losowo wybranych osób. Kwestionariusz składał się z 12 pytań jednokrotnego wyboru.**Wyniki.** 74% kobiet i 49% przeпытanych mężczyzn deklaruje, że nigdy nie było szczepionych przeciw grypie. Ankieterzy, którzy kiedykolwiek się szczepili przeciw grypie, zapytani o powód, jaki zaważył na ich decyzji, podają: 51% – by nie zachorować. Respondenci, którzy natomiast nie poddają się regularnym szczepieniom, zapytani o najważniejszy powód, jaki na tym zaważył, w 44% odpowiedzieli, że uważają, iż zaszczepienie przeciw grypie nic nie daje. 38% kobiet i 35% mężczyzn odpowiedziało, że nie warto się szczepić, a dla 41% ankietowanych największy pożytek, jaki może przynieść zaszczepienie się przeciw grypie, jest jej lżejszy przebieg w razie zachorowania. Jedynie 26% ankietowanych wskazało pełną odpowiedź, że z podanych grup szczepienie zaleca się wszystkim wyżej wymienionym.**Wnioski.** Tylko niewielki odsetek ankietowanych podejmuje regularne i świadome szczepienia przeciw grypie. Należy położyć jak największy nacisk na edukację w zakresie profilaktyki grypy i szczepień.**Słowa kluczowe:** grypa, profilaktyka przeciwgrypowa, szczepienie przeciw grypie.**Summary Background.** Many people do not realize the danger posed by influenza. The consequences of the flu have considerable reflection not only in the sphere of health care, but also economics.**Objectives.** To examine the views and the level of knowledge about the flu vaccine.**Material and methods.** Studies used results of author surveys performed in February–March 2012. The test group included 100 randomly selected people. The questionnaire consisted of 12 one-choice questions.**Results.** 74% of women and 49% men said they had never been vaccinated against the flu. Respondents who had ever been vaccinated against flu, asked for the reason, said their decision: 51% – not to get sick. Respondents who do not get regularly vaccinated, asked about the most important reason about it, 44% responded that they believe that vaccinating against avian influenza is not effective. 38% of women and 35% of men replied that it is not worth to get vaccinated. For 41% the greatest benefit that vaccination against flu can bring, is its lighter course in case they get sick. Only 26% of respondents indicated gave a complete response that among the specified groups vaccination is recommended to all the above.**Conclusions.** Only a small percentage of the respondents get regularly and consciously vaccinated against the flu. The most emphasis should be put on education in the prevention of influenza and vaccinations.**Key words:** influenza, influenza vaccination, flu prophylaxis.

Wstęp

Niewielu z naszych pacjentów zdaje sobie sprawę z wielkości problemu, jaki stanowi grypa. Corocznie na grypę choruje około 330–990 mln ludności globu, a z powodu powikłań pogrypowych umiera ich około 500 tys. – 1 mln [1]. Następstwa grypy znajdują odbicie nie tylko w sferze zdrowotnej, ale też ekonomicznej. Oszacowano, że kwota, jaką pociąga za sobą ta choroba w USA, w zależności od sezonu epidemicznego, wynosi około 71–167 mld dolarów [2].

Najlepszym środkiem zaradczym w kwestii grypy jest jej profilaktyka. O ile szerzenie kultury higienicznego zachowania (częste mycie rąk, odpowiedni ubiór itd.) spotyka się z aprobatą i wcielaniem tych zachowań w życie, to już najbardziej efektywny sposób prewencji przeciwgrypowej w postaci szczepienia, z niewiadomych względów nie cieszy się uznaniem oraz dobrą opinią wśród pacjentów.

Cel pracy

Celem pracy było zbadanie poglądów oraz poziomu wiedzy na temat szczepień przeciw grypie oraz analiza powodów, jakie kierują pacjentem, by się zaszczepić lub nie. Ważnym elementem było skonfrontowanie oczekiwań ankietowanych z rzeczywistym działaniem szczepionki.

Materiał i metody

Badania wykonano za pomocą ankiet własnego autorstwa w lutym i marcu 2012 r. Grupę badaną stanowiło 100 losowo wybranych osób, będących mieszkańcami powiatu opolskiego, z czego 53% stanowili mężczyźni, a 47% kobiety. 46% respondentów mieszka na wsi, a 54% – w mieście. Do grupy wiekowej 20–30 lat należało 25% ankietowanych, do grupy 31–40 lat – 21%, dalej do grupy 41–50 lat – 28%, zaś do grupy powyżej 50. roku życia – 26% respondentów.

Kwestionariusz składał się z 12 pytań jednokrotnego wyboru. Wyniki poddano analizie statystycznej za pomocą programu Excel 2010.

Wyniki

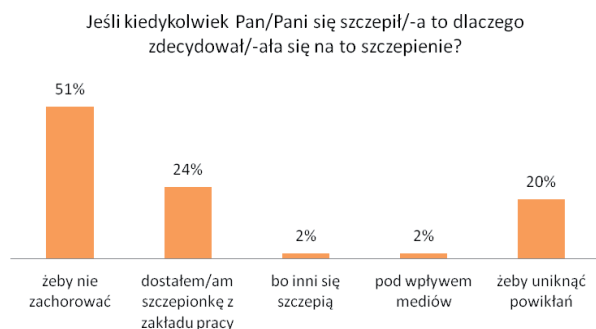
Wyniki pytania sprawdzającego szczepienie się ankietowanych przeciw grypie przedstawiają się następująco: 74% kobiet i 49% mężczyzn deklaruje, że nigdy nie było szczepionych przeciw grypie. 26% kobiet i 39% ankietowanych mężczyzn twierdzi zaś, że szczepiło się raz lub kilka razy w życiu. Dla porównania trzeba dodać, że 57% kobiet i 64% mężczyzn należących do wyżej wymienionych grup należą również do grupy ryzyka wystąpienia powikłań pogrypowych. Jedynie 6% ankietowanych twierdzi, iż szczepi się regularnie, co najmniej od 5 lat i w badanej grupie są tylko mężczyźni.

Rycina 1. Odsetek ankietowanych względem szczepienia przeciw grypie kiedykolwiek w życiu

Ankietowani, którzy kiedykolwiek się szczepili przeciw grypie, zapytani o powód, jaki zaważył na ich decyzji, podają: 51% – by nie zachorować, 24% – ponieważ dostali szczepionkę z zakładu pracy, 21% zaszczepiło się, by uniknąć powikłań.

Respondenci, którzy natomiast nie poddają się szczepieniu przeciw grypie od co najmniej 5 lat, zapytani o najważniejszy powód, jaki o tym zaważył, najliczniej, bo w 44% odpowiedzieli, że uważają, iż zaszczepienie przeciw grypie nic nie daje. 25% twierdzi, że nie potrzebuje się szczepić, gdyż rzadko choruje, 12% jako powód podaje strach przed powikłaniami poszczepiennymi.

Rycina 2. Rozkład procentowy osób ankietowanych, które kiedykolwiek poddały się szczepieniu co do powodu, dla którego się zaszczepiły

Na pytanie o opinię „czy warto się szczepić” 38% kobiet i 35% mężczyzn odpowiedziało, że nie warto, 34% kobiet i 32% mężczyzn, że nie wie co o tym myśleć, natomiast 28% kobiet i 33% mężczyzn odpowiedziało, że warto.

Kolejne pytanie dotyczyło opinii respondentów na temat największej korzyści, jaką przynosi ze sobą zaszczepienie się przeciw grypie. I tak: dla 41% ankietowanych największy pożytek, jaki może przynieść zaszczepienie się przeciw grypie, jest jej lżejszy przebieg w razie zachorowania, 24% podaje, że jest to uniknięcie powikłań pogrypowych, a 30%

uważa, że zaszczepienie się przeciw grypie nie przynosi żadnych korzyści.

Rycina 3. Rozkład procentowy ankietowanych, którzy nie poddają się szczepieniu regularnie co najmniej od 5 lat, co do powodu, który o tym zaważył

Ankietowani zapytani o wskazanie grupy, której zaleca się szczepienie przeciw grypie z powodu zwiększonego ryzyka wystąpienia powikłań, odpowiedzieli: 33% ankietowanych wskazało odpowiedź, że taka grupa nie istnieje, w tym 1/3 stanowiły kobiety, a 2/3 – mężczyźni. Jedynie 26% ankietowanych wskazało pełną odpowiedź, że z podanych grup szczepienie zaleca się wszystkim wyżej wymienionym, z czego 61% to były kobiety, a 39% to mężczyźni.

Na pytanie: „Czy uważa Pan/Pani, że zaszczepienie się przeciw grypie daje gwarancję ustrzeżenia się od niej?” 55% ankietowanych osób odpowiedziało, że nie.

W pytaniu o miejsce, skąd w największym stopniu docierają do ankietowanych informacje na temat szczepień profilaktycznych przeciw grypie, najwięcej osób bez względu na miejsce zamieszkania (46% ogółu) podaje, że jest to ośrodek zdrowia/przychodnia.

Dyskusja

Trzeba podkreślić, że jedynym efektywnym sposobem zapobiegania grypie jest szczepienie. Badania pokazują, że zaszczepienie całego społeczeństwa pochłonęłoby mniej środków niż koszty leczenia. Aby uzyskać odporność na wirus grypy całej populacji, szacuje się, że jej 70% musiałoby być zaszczepionych [3]. Ale nawet przez zaszczepienie niewielkiej części populacji można uzyskać nie tylko niewymierne korzyści zdrowotne, ale i ekonomiczne [2].

Podczas nagłośnienia problemu grypy oraz jej powikłań w 2009 r. (pandemia spowodowana wirusem AH1N1 widać było wzrost podejmowania szczepień przeciw grypie. Można więc uznać, że edukacja oraz promocja szczepienia sprzyja zachowaniom profilaktycznym grypy. Jest to dowód, że działania te nie są obojętne, a co więcej – są swego rodzaju kamieniem milowym w rozpowszechnianiu profilaktyki i korzyści z niej płynącej [2].

Wnioski

Prawie nikt z ankietowanych nie podejmuje regularnego i świadomego szczepienia przeciw grypie, natomiast ponad połowa respondentów należy do grupy ryzyka wystąpienia powikłań pogrypowych. Połowa respondentów, którzy kiedykolwiek się szczepili przeciw grypie, za najważniejszy powód, który skłonił ich do tego, podają, że jest to nadzieja niezachorowania na grypę. 86% ankietowanych nie jest pewnych skuteczności szczepionki przeciw grypie. Widać pewne różnice w wiedzy i podejmowanych działaniach między kobietami i mężczyznami. Ogółem pacjenci nie posiadają wystarczającej wiedzy, by ocenić korzyści, jakie przynosi szczepienie. Wiedza ta ma wpływ na podjęcie decyzji o profilaktyce pierwotnej, dlatego jak najbardziej należy rozpowszechniać informacje na temat grypy oraz jej prewencji.

Piśmiennictwo

1. Brydak LB. *Grypa i jej profilaktyka*. Poznań: Termedia; 2004.
2. Brydak LB. *Grypa – pandemia grypy – mit czy realne zagrożenie?*. Warszawa: Rytm; 2008.
3. Brydak LB. *Grypa chorobą rodziny*. Cyt. 12.02.2013. Dostępny w Internecie: http://www.familymedreview.org/files/2011/pdf_022011/4_reviews_281_355.pdf.

Adres do korespondencji:

Dr n. med. Agnieszka Mastalerz-Migas
Katedra i Zakład Medycyny Rodzinnej UM
ul. Syrokomli 1
51-141 Wrocław
Tel.: 71 326-68-71
E-mail: agnieszka.migas@gmail.com

Praca wpłynęła do Redakcji: 15.02.2013 r.

Po recenzji: 10.03.2013 r.

Zaakceptowano do druku: 25.03.2013 r.